

تأثیر فرهنگ بر انسان و طبیعت

پیدایش شیوه زیست انسانی و پیامدهای آن

نوشته

دکتر سکندر امان‌اللهی بهاروند

۱۰۶	۷۵	اسناد آیین مصیبت و عزاداری در فرهنگ و آیین و عبادت: روش پدیدارشناسی
۱۰۶	۷۵	مفاهیم و معانی (اسناد) ابزار ساز تغییر و تحول در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۰۷	۵۵	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۰۷	۷۵	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۰۸	۷۵	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۱۰	۵۹	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۱۰	۱۹	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۱۱	۲۹	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۱۱	۲۹	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۱۱	۲۹	مفاهیم و معانی (اسناد) مفاهیم و معانی در فرهنگ: روش پدیدارشناسی
۱۳	پیش گفتار	
۱۱۳	۲۷	بخش یکم: مفاهیم، ماهیت و کارکردهای فرهنگ
۲۲	فصل یکم: ریشه‌یابی واژه فرهنگ و معانی آن در زبان فارسی	
۲۳	واژه فرهنگ در نوشته‌های پهلوی (پارسیگ)	
۲۵	واژه فرهنگ در نوشته‌های فارسی دری	
۲۸	مفاهیم فرهنگ در واژه‌نامه‌های فارسی	
۳۸	فصل دوم: مفاهیم فرهنگ در علوم اجتماعی	
۳۸	روند گسترش مفهوم "Culture" (= فرهنگ)	
۴۱	۱. تعریف‌های تشریحی یا توصیفی (Descriptive)	
۴۳	۲. تعریف‌های تاریخی (Historical)	
۴۴	۳. تعریف‌های هنجاری (Normative)	
۴۵	۴. تعریف‌های روان‌شناختی (Psychological)	
۴۷	۵. تعریف‌های ساختاری (Structural)	
۴۷	۶. تعریف‌های تکوینی (Genetical)	
۴۸	۷. تعریف‌های ناقص (Incomplete)	
۵۱	نتیجه‌گیری	

فصل سوم: ماهیت و ویژگی‌های فرهنگ و کارکردهای آن	۵۳
۱. فرهنگ آموختنی است	۵۳
۲. فرهنگ متکی بر نماد است	۵۵
۳. فرهنگ ورای جسم و یا ابرتنی است	۵۷
۴. فرهنگ وسیله‌سازش انسان با محیط است	۵۷
۵. فرهنگ بین اعضای جامعه مشترک است	۶۰
۶. فرهنگ در حال گسترش است	۶۱
۷. فرهنگ کلیتی یکپارچه است	۶۲
۸. فرهنگ خاص انسان است	۶۳
۹. فرهنگ قابل انتقال است	۶۴
۱۰. فرهنگ از اجزای گوناگون تشکیل شده است	۶۴
۱۱. فرهنگ نسبی است	۶۹
کارکردهای فرهنگ	۷۲

بخش دوم: منشأ فرهنگ

فصل چهارم: ساختار بدنی انسان و نقش آن در پیدایش فرهنگ	۷۸
پیامدهای تحولات جسمانی نخستیان در پیدایش فرهنگ	۷۸
ویژگی‌های کلی نخستیان	۸۲
پیدایش هومی‌نیدها (انسان‌های منقرض شده و انسان کنونی)	۸۷
ویژگی‌های هومی‌نیدها	۸۸
هومی‌نیدها و پیدایش فرهنگ	۹۵
سنگ‌واره‌های هومی‌نیدها	۹۶
الف) آسترالوپیتسن‌ها	۹۷
آسترالوپیتکوس آفانسیس	۱۰۱
آسترالوپیتکوس آفریکانوس	۱۰۲
آسترالوپیتکوس ربوستوس	۱۰۳
خلاصه‌ای از وضع کلی آسترالوپیتسن‌ها	۱۰۴

ب) انسان‌های همو	۱۰۵
هموهابیلیس (انسان ابزارساز)	۱۰۶
مشخصات جسمی هموهابیلیس	۱۰۷
هموارکتوس (انسان قائم)	۱۰۷
مشخصات جسمی هموارکتوس	۱۰۸
هموساپین‌ها (انسان‌های خردمند)	۱۱۰
هموساپین‌های کهن	۱۱۰
هموساپین‌های نئاندرتال	۱۱۱
مشخصات جسمی انسان نئاندرتال	۱۱۱
هموساپین‌سپین‌ها (انسان‌های خردمند خردمند)	۱۱۲
مشخصات جسمی انسان خردمند خردمند	۱۱۳
شواهد مربوط به پیدایش فرهنگ	۱۱۵

بخش سوم: آغاز فرهنگ و مراحل تکامل آن

فصل پنجم: پیدایش فرهنگ و مراحل تکامل آن	۱۲۰
نقش اختراعات و نوآوری‌ها در تکامل فرهنگ	۱۲۴
مرحله کهن‌سنگی (دیرینه‌سنگی) و ویژگی‌های آن	۱۲۷
تحولات در مرحله کهن‌سنگی	۱۳۰
الف) دوره کهن‌سنگی زیرین	۱۳۱
ابزارهای آلدووان و آشولی	۱۳۱
آتش	۱۳۳
سکونت‌گاه	۱۳۴
خوراک	۱۳۴
ب) دوره کهن‌سنگی میانه	۱۳۵
کارافزارهای موستری	۱۳۵
شیوه‌امرار معاش	۱۳۹

لباس	۱۳۹
مراسم مذهبی و آئین خاک‌سپاری مردگان	۱۳۹
سکونت‌گاه	۱۴۰
زبان	۱۴۱
دوره کهن‌سنگی زبرین (ج)	۱۴۲
کارافزارها	۱۴۳
سفال‌گری	۱۴۳
لباس	۱۴۳
سکونت‌گاه	۱۴۴
تحول در شکار	۱۴۴
مهاجرت به تمام نقاط دنیا	۱۴۴
هنر	۱۴۴
ماوراءالطبیعه و دین	۱۴۷
زیردوره‌های کهن‌سنگی زبرین	۱۴۹
نتیجه‌گیری	۱۵۳
فصل ششم: میانه‌سنگی و نوسنگی	۱۵۴
مرحله میانه‌سنگی	۱۵۴
تغییرات آب و هوایی	۱۵۴
نقش سلاح‌های پیشرفته	۱۵۵
افزایش جمعیت	۱۵۶
مشخصات کلی مرحله میانه‌سنگی	۱۵۶
تغییر در شیوه معیشت	۱۵۶
زندگی ده‌نشینی و نیمه کوچ‌نشینی	۱۵۷
ابزارها	۱۵۸
اهلی کردن سگ	۱۵۹
ساختار اجتماعی	۱۶۰

اهمیت دوره میانه‌سنگی	۱۶۱
مرحله نوسنگی (مرحله تولید غذا)	۱۶۲
نظریه گوردن چایلد	۱۶۴
نظریه رابرت برایدوود	۱۶۴
نظریه مدل‌های جمعیتی	۱۶۵
نظریه لوئیس بینفورد	۱۶۵
تنظیم جمعیت در بین جوامع شکارگر-حاصل‌چین	۱۶۶
نظریه ارزش اقتصادی اطفال در افزایش جمعیت	۱۶۶
نظریه کنت فلنری	۱۶۷
نظریه چندگانگی علل	۱۶۷
دستاورهای انقلاب نوسنگی	۱۷۰
اهلی کردن حیوانات و نباتات	۱۷۰
ده‌نشینی	۱۷۲
بافتندگی	۱۷۴
گسترش سفال‌گری	۱۷۶
ابزارهای کشاورزی	۱۷۶
پیدایش کوچ‌نشینان گله‌دار	۱۷۷
پیامدهای انقلاب نوسنگی	۱۸۰
فصل هفتم: مرحله انقلاب شهرنشینی و تمدن	۱۸۲
نظریات درباره پیدایش انقلاب شهرنشینی و تمدن	۱۸۳
ویژگی‌های انقلاب شهرنشینی و تمدن	۱۸۷
نتیجه‌گیری	۱۹۲
فصل هشتم: انقلاب صنعتی، مرحله پنجم تکامل فرهنگ	۱۹۳
ریشه‌یابی انقلاب صنعتی	۱۹۵
نوزایی (رنسانس) و تأثیر آن در شکل‌گیری انقلاب صنعتی	۱۹۶
پیامدهای نوزایی (رنسانس)	۱۹۷

الف	انقلاب در نظام بازرگانی	۱۹۸
ب	سفرهای اکتشافی و پیامدهای آن	۱۹۸
	سرمایه‌داری	۱۹۹
	دگرگونی در نظام طبقاتی	۲۰۱
	اروپایی‌سالاری و گسترش فرهنگ اروپایی	۲۰۱
	برده‌داری	۲۰۲
ج	دستاوردهای علمی و فناوری عصر نوزایی	۲۰۳
	فناوری (ابزارهای نوین علمی)	۲۰۳
	نجوم	۲۰۳
	پزشکی و کالبدشناسی	۲۰۴
	تأسیس آکادمی‌ها، انجمن‌ها و نشریه‌های علمی	۲۰۵
د	تأسیس ارتش نوین	۲۰۶
	تحولات پس از عصر نوزایی	۲۰۶
	انقلاب در شیوه‌های کشاورزی-دام‌داری	۲۰۶
	افزایش جمعیت	۲۱۱
	علل تأخیر در وقوع انقلاب صنعتی	۲۱۱
	آغاز انقلاب صنعتی	۲۱۳
	پیامدهای انقلاب صنعتی: تحولات در مرحله پنجم تکامل فرهنگ	۲۲۰
	جنبه‌های منفی مرحله پنجم تکامل فرهنگ	۲۳۴
	پیامدهای انقلاب صنعتی از دیدگاه لِنسکی	۲۳۷
	فصل نهم: پیامدهای کلی تکامل فرهنگ	۲۴۱
	دگرگونی در شیوه زندگی (تغییر از زیست حیوانی به زیست انسانی)	۲۴۲
	تنوع در شیوه زندگی و فعالیت‌های انسان	۲۴۲
	پیدایش زبان گفتاری و تنوع آن	۲۴۳
	دین، اعتقادات و باورها	۲۴۳
	نظام اجتماعی	۲۴۴

نظام سیاسی	۲۴۴
تنوع در رفتار و شخصیت	۲۴۵
ابزار و فنون	۲۴۵
درمان و بهداشت	۲۴۷
تنوع در تغذیه	۲۴۷
دادوستد (مبادله)	۲۴۷
آموزش و تربیت	۲۴۸
تنوع در قوانین و آداب و رسوم	۲۴۹
تأثیر فرهنگ بر جسم	۲۵۰
هویت	۲۵۱
تفریح و سرگرمی	۲۵۲
برتری انسان	۲۵۳
افزایش طول عمر	۲۵۳
افزایش شدید جمعیت	۲۵۴
پراکندگی جغرافیایی	۲۵۴
تنوع در روابط اجتماعی	۲۵۵
پوشاک	۲۵۵
تولید سلاح‌های کشتار جمعی و مخرب	۲۵۷
دگرگونی در محیط زیست و طبیعت	۲۵۷
نتیجه‌گیری	۲۶۰
کتاب‌نامه	۲۶۱

۶۲۲ ..... انسان، در نظام نور کانی ..... سالیس و الی

۵۲۲ ..... سفرهای اکتشافی، پیامدهای کیهان‌شناسی و فلسفی ۱۹۱

۵۲۲ ..... سرمایه‌داری ..... زینا و لایا

۷۲۲ ..... دیگرگویی در نظام طبقاتی ..... شتالهار و دانی

۷۲۲ ..... اروپایی‌سالاری و گسترش فرهنگ اروپایی در آسیا ۲۰۱

۷۲۲ ..... برده‌داری ..... (نابلی) لاسک

۸۲۲ ..... (س) ..... شناختن ماهی علم و فناوری عصر نئولیتیک ۲۰۳

۸۲۲ ..... فناوری و ابزارهای نوین ۲۰۳

۲۰۲ ..... ویدیا و کلام ۲۰۲

۲۰۲ ..... پیش‌شکلی و تولید علم ۲۰۲

۲۰۲ ..... فلسفه آکادمی، مادی‌گرا و بشریت‌گرا ۲۰۲

۲۰۲ ..... فلسفه از قیاس نوین ۲۰۲

۲۰۲ ..... تحولات پس از عصر نئولیت ۲۰۲

۲۰۲ ..... انقلاب در شیوه‌های کشاورزی ۲۰۲

۲۰۲ ..... انقلاب علمی ۲۰۲

۶۵۲ ..... انقلاب علمی و روش انقلاب علمی ۲۰۲

۶۵۲ ..... انقلاب علمی ۲۰۲

۷۵۲ ..... پیامدهای انقلاب علمی ۲۰۲

۷۵۲ ..... زمینه‌های مبنی بر حلقه پنجم ۲۰۲

۸۰۲ ..... پیامدهای انقلاب علمی از دیدگاه فلسفی ۲۰۲

کتابخانه ..... پیامدهای انقلاب علمی ۲۰۲

دگرگویی در شیوه زندگی (تأثیر از زیست‌شناسی) ۲۰۲

تاریخ در شیوه زندگی و فعالیت‌های انسان ۲۰۲

پیدایش زندگی ۲۰۲

دین، اعتقادات و باورهای ۲۰۲

نظام اجتماعی ۲۰۲

این کتاب به بررسی تحول انسان از حیوان تا انسان کنونی می‌پردازد و به توضیح تغییرات مورفولوژیکی، فیزیولوژیکی و رفتاری می‌پردازد. همچنین به بررسی نقش عوامل ژنتیکی، محیطی و اجتماعی در این فرآیند می‌پردازد.

پیش‌گفتار

کتابی که پیش رو دارید، شرح چگونگی پیدایش و تحولات دو پدیده شگفت‌انگیز، یعنی انسان و فرهنگ و نیز پیامدهای آن‌ها در ارتباط با یکدیگر، و بالأخره تأثیر آن‌ها بر طبیعت، محیط زیست و دیگر جانداران است. منظور از فرهنگ همانا «شیوه زیست انسانی» و یا راه و روش زندگی انسان است که شامل تمام دستاوردهای انسان در زمینه‌های مادی و غیرمادی است.

فرهنگ یا «شیوه زیست انسانی» یکی از شگفت‌انگیزترین و پیچیده‌ترین پدیده‌هایی است که تأثیر ژرفی بر انسان و طبیعت از جمله آب و هوا، محیط زیست، جانداران و نباتات گذاشته است. با این حال، ماهیت، چگونگی پیدایش و پیامدهای آن تا پیش از پیشرفت علوم نوین، به‌ویژه دانش انسان‌شناسی، ناشناخته مانده بود. اما تکامل فرهنگ که منجر به پیدایش علوم نوینی چون زمین‌شناسی، جامعه‌شناسی و غیره گردید، زمینه کنجکاوی و بررسی پیدایش انسان و فرهنگ و تحولات این دو را فراهم کرد. از آنجایی که «فرهنگ» همان «شیوه زیست انسانی» است که ساخته و پرداخته انسان است. ناگزیر برای پی بردن به چگونگی پیدایش آن باید انسان را شناخت. با توجه به این واقعیت است که شاخه‌ای از انسان‌شناسی با عنوان «انسان‌شناسی جسمی» یا «انسان‌شناسی زیستی» که متکی به علوم زیست‌شناسی است، به بررسی چگونگی پیدایش و تحولات جسمی انسان